

Akira Mizubayashi

Onvergetelijke suite

Uit het Frans vertaald door Dirk Zijlstra

ROMAN

T
Z
A
R
A

Inhoud

Proloog ... 7

(1945)

Prelude ... 21

(1934-1945)

Allemande ... 53

(1945)

Courante ... 71

(2016)

Sarabande ... 93

(2016)

Menuet I en II ... 119

(1945-1946)

Gigue ... 145

(2017)

Epiloog ... 181

(2020)

Dankwoord ... 191

Proloog

(1945)

Mijn naam is Hortense Schmidt. Ik ben zesendertig jaar. Ik ben luthière. Ik heb mijn atelier in de wijk van de Nationale Muziekschool in Tokio. Maar door de steeds heviger bombardementen in de regio van de Japanse hoofdstad heb ik me, op aanraden van Ken Mizutani, teruggetrokken in het dorp Shinano-Oiwake dat bij de gemeente Karuizawa hoort, waar een vrij groot aantal westerlingen vastzit, als ik dat zo mag zeggen, op instigatie van de regeringsautoriteiten. De nabijheid van deze gemeenschap van buitenlanders is iets positiefs voor mij, want ik verlang naar informatie die niet afkomstig is van het Keizerlijk Hoofdkwartier. Maar wat me beeft doen besluiten om me voor onbepaalde tijd uit Tokio terug te trekken en het vriendelijke aanbod van Ken aan te nemen, is de onbeschrijflijke ramp van 10 maart jongstleden die is veroorzaakt door de Amerikaanse luchtbombardementen. Ik ben er op wonderbaarlijke wijze aan ontsnapt; mijn atelier ook. Zijn de Amerikanen zo wijs geweest om de wijk Ueno met haar musea en scholen te sparen? Ik huur hier nu voor een belachelijk laag en symbolisch bedrag een oud huisje waarvan het grootste vertrek dienstdoet als atelier.

Er klopt iemand op de deur. Ik vraag me af wie het is op dit late uur waarop de zon zich snel terugtrekt. Een enkele lamp met een zwak oranje schijnsel verlicht mijn atelier. Enkele seconden later hoor ik: 'Ik ben het, Ken.' Opgelucht doe ik de deur open. 'Wat een verrassing om jou op dit uur te zien. Je had me niet gezegd dat je zou komen.'

Ken is vierentwintig. Hij is cellist. Sinds hij in het najaar van 1939 terug is uit Frankrijk vertrouwt hij me zijn cello toe als hij zich zorgen maakt over zijn instrument. Net als zijn leraar Saito en zijn medestudenten. Ik heb vast hun vertrouwen gewonnen door serieus te werk te gaan, altijd naar hen te luisteren en gebruik te maken van

alle technieken die ik beheers. 'Ik kom je opzoeken voor iets belangrijks,' zegt hij met een wat trillende stem. 'Kom binnen. Je zweet... Ben je helemaal te voet gekomen met je Goffriller?'

Hij heeft ongeveer een uur gelopen met het instrument op zijn rug van het huis van zijn ouders tot hier. Ik vraag hem of hij mee wil eten. Hij antwoordt beschaamd 'Nee. Sorry. Stom van me. Ik heb er niet bij stilgestaan dat het etenstijd is.' 'Je hebt nog niet gegeten... Maar omdat ik wel iets ga eten, wil je dan niet met me mee-eten?' Hij knikt gegeneerd. Ik improviseer een kleine maaltijd voor ons tweeën met eieren, wat groente en de dunne plakken ham die een Franse journalist me die ochtend heeft gegeven. We zitten nu tegenover elkaar aan een ronde tafel, op stoelen waarvan de zitting op sommige plekken gaten vertoont. Ik heb net een bureaulamp aangedaan die op mijn werkbank staat, een lange, dikke dennenhouten plank, rustend op twee kastjes van dezelfde hoogte. Hij verlicht onze gezichten. Er hangt een raadselachtige, wat drukkende stilte in mijn atelier. We durven die allebei niet te verbreken. Ik ben van mijn stuk gebracht door deze vreemde nieuwe situatie. Ik ben alleen met Ken, op dit late uur, in mijn atelier... Wat gebeurt er? Eindelijk besluit ik mijn mond open te doen. 'Het is niet veel, maar toch smakelijk eten, Ken...'

Zijn hoofd is gebogen. Hij bedankt me, slaat zijn ogen op, kijkt me een fractie van een seconde aan. Geïntrigeerd blijf ik naar mijn late bezoeker kijken. Hij slaakt een diepe zucht en begint dan met een nog steeds trillende stem te praten alsof hij een fout erkent. 'Eigenlijk ben ik gekomen om afscheid van je te nemen... Ik moet naar mijn regiment. Ik heb het noodlottige papiertje van de oproep gekregen.' Ik ben stomverbaasd, want aan de ene kant had hij mij nooit verteld dat die mogelijkheid bestond, en aan de andere kant dacht ik dat studenten als hij een voorkeursbehandeling kregen. 'Hoelang weet je het al?' 'Twee weken.'

Hij legt me uit dat hij na het huurcontract van zijn kamer te hebben opgezegd, zijn spullen naar zijn ouders heeft gestuurd en dat hij sinds een week in Shinano-Oïwake zit. Ik vraag hem wanneer

bij vertrekt. 'Morgen.' 'Dat kan toch niet! Morgen... dat is morgen. We kunnen niks doen!' 'Ik moet morgen terug naar Tokio. Ik wilde niet vertrekken zonder je te zien, zonder afscheid van je te nemen...' 'Waarom ben je niet eerder gekomen?' 'Omdat... Omdat ik sinds ik bij mijn ouders ben, alle dagen aan het repeteren ben, de hele tijd, van 's ochtends vroeg tot 's avonds laat... Want in het leger zal ik niet meer kunnen spelen... De tijd is omgevlogen... tot nu. Maar er is iets gebeurd.'

Ken legt zijn stokjes naast zijn bijna lege bord, waar nog wat restjes eigeel zijn achtergebleven. Hij begint te praten over de laatste zes dagen die zijn verstreken. Hij heeft het over zijn lange uren van afgezonderd werken in het kleine vertrek dat provisorisch geluidsdicht is gemaakt; de momenten van stilte, bijna van rouw, die hij heeft doorgebracht met zijn ouders, de ochtendwandelingen met zijn kleine zusje Rin; het curieuze ritueel van badminton en muziek dat is ontstaan tussen hem en haar op verschillende braakliggende terreinen in Shinano-Oiwake, als een onzichtbare en onlosmakelijke band tussen broer en zus.

Ten slotte vertelt hij me over een ingrijpende gebeurtenis, zijn onverwachte ontdekking op een van de planken van een eenzame bank onder de bomen op een braakliggend terrein: enkele Latijnse woorden die in het hout zijn gekerfd, die getuigen van een verlangen naar vrede. Een amper waarneembare opluchting tekent zich af op het gezicht van Ken, die zijn verhaal afmaakt. 'Het deed me zo goed te weten dat je niet de enige bent, dat iemand de dingen aanvoelt zoals jij, denkt als jij... in dit land dat ten prooi is aan een nachtmerrieachtige waanzin... Jij weet het misschien niet, maar de mensen geloven serieus dat als een vijandelijk toestel over het Keizerlijk Paleis vliegt, het neerstort door toedoen van een goddelijke macht. Hoe halen ze het in hun hoofd? Ik begrijp het niet. Het land is tot op het bot aangetast door een dictatuur die gebaseerd is op een fanatieke cultus van de keizer. Daarom vond ik het zo'n weldadige aanmoediging toen ik die woorden ontdekte. Ik dacht bij mezelf: dat is een zielsverwant...'

Ik zeg hem dat ik deel in zijn troost die hij onverwacht gevonden heeft in de woorden die in het hout zijn gekerfd, het gevoel van een zielsverwantschap die zich van hem meester maakte toen hij ze ontdekte. Op dat moment haalt hij uit de zak van zijn jasje een in vieren gevouwen brief. 'Ik kon geen weerstand bieden aan de drang om met hem te praten, hem te schrijven... die onbekende. Die middag ben ik gestopt met repeteren. In plaats van te oefenen heb ik deze brief geschreven zoals je een fles in de zee gooit... Het versterkte mijn verlangen om jou te komen opzoeken. Ik vertrouw hem je toe, aan jou, de persoon die mij het liefst ter wereld is...'

Ken stamelt. Zijn gezicht wordt rood. Het oranje schijnsel verzacht zijn rode kleur, maar ik zie het wel. Enkele ogenblikken later zegt hij: 'Omdat ik niet weet of ik het er levend afbreng... Er zijn zoveel doden, Hortense, er zijn zoveel doden om me heen. Het is een echte becatombe.' Zijn woorden maken me gek. Naar het front gaan betekent niet meteen dat je sterft. Maar hij weet beter dan ik dat de hoop wordt gelogenstraft door de werkelijkheid. Mijn woorden zijn zwak: 'Nee, zeg dat toch niet, ik wil niet dat je zo praat, je zult terugkeren, je moet terugkeren... Het moet doorgaan... Ons leven, onze vriendschap.' Een hevige emotie grijpt me aan, beklemt mijn borst; ze belet me te zeggen wat ik zou willen zeggen. Ten slotte vraag ik hem wat ik met zijn brief moet doen. Ken zegt dat het aan mij is om te bepalen wat ik ermee doe. 'Maar voorlopig moet je hem aan niemand laten zien, want wat erin staat, dat zul je wel begrijpen, is absoluut niet conform de tijdsgeest. Er moet een ander tijdperk komen; het land moet sterven om uit zijn as te herrijzen. Dan, op dat moment, heb je niets meer te vrezen.'

Ik kan niets anders doen dan zijn banden in de mijne te nemen. Ik kijk hem aan; hij kijkt mij aan. De donkere avond omringt ons. Een fonkelend licht straalt uit de raampjes van mijn buisje, dit bescheiden vioolbouwersatelier midden in het massief van de Asama. Maar zowel buiten als in mijn hart heerst een inktzwarte duisternis. Ik mompel: 'Het wordt laat.'

Ik zie mezelf in de spiegel die boven mijn werkbank aan de muur

hangt. Het is een jonge verstijfde vrouw, met halflange blonde baren die met een rood lint boven haar nek zijn samengebonden. Ze draagt een ronde bril.

Ken verontschuldigt zich.

'Welnee,' zeg ik, 'ik neem je niks kwalijk, integendeel.' 'Sorry dat ik zomaar ben langsgesproken, zonder je te waarschuwen... en zo laat. Ik loop er al een paar dagen mee rond: ga ik naar haar toe of niet. Maar toen ik die brief af had, ben ik meteen vertrokken, heel impulsief.' Hij lacht geforceerd. Ik probeer hem op zijn gemak te stellen door te zeggen dat ik heel blij ben dat hij er is. 'Je hebt er goed aan gedaan me op te zoeken, Ken. Je kunt je niet voorstellen hoe blij ik ben, weet je. Ik dank je uit de grond van mijn hart dat je je laatste vrije momenten met mij wilt doorbrengen. Besef je dat? Als je niet gekomen was, zou ik je niet gezien hebben voor je vertrek. Ik zou ontroostbaar geweest zijn. Het zou onverdraaglijk geweest zijn. Maar uiteindelijk zou ik me erbij neergelegd hebben, want ik kan niet geloven dat je niet terugkeert...' Mijn wangen zijn vuurrood. Werktuigelijk vraag ik hem of hij een groene thee wil drinken voordat we... de volgende woorden blijven in mijn keel steken. Zonder te wachten tot ik mijn zin afmaak zegt hij 'ja', met weifelende stem. Terwijl we wachten tot het water kookt, gaan we weer zitten. Onze gezichten komen spontaan bij elkaar. Ken pakt verlegen mijn hand vast en drukt er een discrete kus op. Ik doe hetzelfde bij hem. Dan mompelt hij: 'Ik vertrouw jou dus mijn brief en mijn cello toe. Hij is mij in 1939 geleend voor een periode van zeven jaar. Ik moet hem volgend jaar inleveren bij de Fondation Lorenzetti.' Om hem gerust te stellen zeg ik: 'Dat weet ik. Je hebt het me verteld toen we elkaar de eerste keer hebben ontmoet in mijn atelier. Dat staat voor altijd in mijn geheugen gegrift. Een Goffriller in Tokio... Stel je voor. Dat is me wel bijgebleven. Wees maar niet bang, Ken, ik zal er goed voor zorgen. Ik dank je voor het vertrouwen dat je in me stelt...' Het lukt mijn door verdriet verstikte, van somberheid doortrokken stem het einde van de zin te balen. Ik zet mijn bril af. Ik kus Ken op zijn wang, dan op zijn lippen. Hij op zijn beurt neemt me in zijn armen.

We blijven lange tijd in deze koortsachtige en wanhopige ombelzing staan, zonder een woord te zeggen. Ik hoor alleen het getik van de wekker die op de boek van mijn werkbank staat.

We drinken thee.

'Het wordt laat, Ken,' zeg ik. 'Je gaat niet naar huis. Je mag hier vannacht blijven...' Ik vraag hem naar mijn piepkleine slaapkamer te gaan, naast mijn atelier, achter een gewone deur. Ik kleed me uit in het zwakke licht van een oud bedlampje. Ik trek een wit nachthemd aan. Ondertussen wendt Ken zijn blik naar de kale muur. Ik zet mijn bril af, maak mijn haren los, ga liggen op de futon; ten slotte schuif ik onder het donsbed. 'Kom,' zeg ik hem met een klein stemmetje. Ken trekt zijn jasje uit, zijn overhemd; hij doet zijn broek uit. Hij draait zich om en ziet me. 'Het is een beetje krap, maar kom,' herbaal ik. Hij lijkt extreem gespannen. Ik ook, hoe zou het ook anders kunnen? Maar ik ben zeker minder gespannen dan hij. Trilt hij van angst of van opwindings? Vraagt hij zich nog af of hij er goed aan doet om op mijn uitnodiging in te gaan en zich over te geven aan zijn verlangen? Zacht glijdt Ken onder het donsbed; hij doet het zo dat hij mijn lichaam niet raakt. Ik vraag hem of hij blij is met mij het bed te delen. Hij stamelt een antwoord dat ik niet versta. 'Kus me, Ken. Nu ben ik niet meer je luthière. Zij die hier voor jou in bed ligt is niet de hoedster van je Goffriller. Ik ben gewoon een vrouw die van je houdt, een vrouw die zich aan jou wil overgeven, aan jouw liefde. De nacht is nog lang.' Ken antwoordde: 'De nacht is nog lang, maar mijn leven zal kort zijn. Ik wil vannacht niet slapen. Ik wil deze lange en te korte nacht niet verspillen. Ik wil naar je kijken, met je praten, je strelen en je beminnen...' 'Dan zal ik ook niet slapen.' Ik strek mijn naakte arm uit naar het bedlampje om het uit te doen. 'Nee, laat het licht maar aan. Ik wil je zien, ik wil je beeld in mijn gebeugen griffen. Ik wil mijn hoofd verzadigen met het beeld van jouw aanwezigheid.'

Ik trek mijn nachthemd uit; en ik leg mijn hand op de onderbroek van Ken en vraag hem die uit te trekken. Onze twee naakte lichamen liggen op elkaar, verstrengelen zich, kronkelen hartstochtelijk. Onze

monden vinden elkaar. De rechterarm van Ken glijdt om mijn taille naar de bolte van mijn rug. Zijn hand raakt mijn heup. Zijn zachte strelingen beantwoord ik met vele kussen op zijn gezicht en zijn borst. Na een gelukzaligheid waarvan ik niet doorheb hoelang die duurt, ontvang ik hem in me. Hoewel we ons niet wilden overgeven aan de slaap, bezwijken we uiteindelijk toch. Maar bij de dageraad, wanneer de nacht blauw begint te worden, geven we ons nog eens over aan ons liefdespel alsof we de nacht willen beletten ons achter te laten, alsof we deze tedere nacht zo lang willen laten duren om de confrontatie met het geweld van de dag uit de weg te gaan. Voordat de nacht volledig oplost, neemt Ken me in zijn armen en bedekt me met kussen. Ten slotte dringt hij in me in een mateloos gezamenlijk genot.

We vallen opnieuw in slaap.

Om zeven uur 's ochtends dringt het stralende daglicht door het kleine raampje van mijn slaapkamer naar binnen. Het valt op de futon waar onze twee lichamen liggen, verstrengeld, verbit en uitgeput, nog naar elkaar verlangend in hun gemeenschappelijke droom.

We ontbijten samen, alleen met wat brood en koffie. We zeggen weinig, we zuchten veel. Plotseling schiet een vergeten idee me te binnen. 'Ken, zou je de Eerste suite van Bach voor me kunnen spelen, al was het maar het begin? Je had me uitgenodigd voor dat concert dat je met je vrienden hebt gegeven in een boekbandel in Hongo, maar ik kon er toen niet bij zijn, omdat ik helemaal van slag was door die bombardementen van 10 maart... Ik heb die kostbare gelegenheid gemist. Dat is echt jammer. Daarom zou ik je nu graag willen horen spelen wat je die dag gespeeld hebt... Ik zou eens en voor altijd de klank die je aan de Goffriller weet te ontlokken in mijn gebeugen willen griffen. Dat zou me helpen om...' 'Graag,' zegt Ken stralend. 'Wat een geluk om dat voor jou alleen te mogen spelen! Je hebt er goed aan gedaan niet naar dat concert te komen! Als je gekomen was, had je dit idee niet gehad!' Van ware vreugde licht het

gezicht van Ken op. Onmiddellijk haalt hij zijn instrument uit zijn zwarte koffer. Het donkere kersenrode instrument schittert in het heldere ochtendlicht van het atelier. Ken verklaart een beetje plechtig: 'Hortense, in alle bescheidenheid bied ik je hierbij deze "Prelude" van de Eerste suite voor cello solo van Johann Sebastian Bach aan.' Bijdeband zeg ik: 'Is het vandaag niet onze trouwdag? Bach is onze getuige. Dat is schitterend, vind je niet?' Ken glimlacht samen-zweerderig naar me.

Hij gaat in positie zitten, sluit zijn ogen enkele seconden. Er stijgt een diepe, heel inwendige klank op uit de stilte van mijn atelier. Zij resoneert, door de ontplooiing van ernstige tonen in een langzaam ritme, beweeglijk, zelfs grillig, nauwelijks hoorbaar, zoals de ernstige stem van een monnik die een lang en intens woordeloos gebed prevelt, afen toe huijverend door een sterke emotie die opstijgt vanuit de diepten van zijn hart. Ik word overrompeld door de weelderigheid van de volle tonen die worden voortgebracht door de vier snaren van catgut, die de kleine ruimte van mijn atelier groter maken, alsof die ineens als bij toverslag is veranderd in een Romaanse kerk zoals de Saint-Martin-de-Londres in de Hérault waarvan ik lang geleden, op een reis naar de Midi, tot mijn grote verrukking de opmerkelijke akoestische kwaliteit ontdekte. Ik ben verbaasd door de uitzonderlijke traagheid van zijn uitvoering, veel trager dan alle suites die ik tot nu geboord heb, te beginnen met de suite van hem die de cellisten van de hele wereld kennis heeft laten maken met dit monument van de westerse muziek: Pablo Casals. Hij heeft de Eerste suite in juni 1938 in Parijs opgenomen. Ik bezit deze opname waar ik van tijd tot tijd aandachtig naar luister. Omdat ik weet dat Casals deze partituur van de Suites in 1890 op zijn dertiende heeft ontdekt en er twaalfjaar aan gewerkt heeft alvorens hij ze voor het eerst voor publiek speelde, kan ik niet anders dan de beroemde Catalaanse cellist vereenzelvigen met mijn buitengewoon rijpe jonge minnaar. Ken, die de Eerste suite hier voor mij vertolkt, is vierentwintig, even oud als Casals toen hij haar in 1901 waarschijnlijk in Parijs, Barcelona of elders speelde. Ken, meegevoerd

door de emotie van zijn eigen vertolking, is in extase. De cello van de Venetiaanse luthier Matteo Goffriller voert hem naar verre oorden, naar duizelingwekkende hoogten boven de Japanse bodem waar, zo zegt hij, de rede en het geweten permanent worden gemarteld door een extreem fanatisme. Ken is een adelaar die zijn vleugels spreidt om in alle vrijheid te zweven aan het firmament van menselijke gevoelens, om het hele scala aan emoties die resoneren in de krioelende noten van Bach te ervaren.

De versnellende 'Prelude' loopt op zijn einde. Wanneer de strijkstok zich losmaakt van het instrument na het strijken van de vierde snaar, treedt weer een zinderende stilte in. Net had Ken het alleen over de 'Prelude', maar nu, meegevoerd door de zachte kracht van de muzikale stortvloed, zet hij zijn verkenning van de Eerste suite voort, na een pauze van slechts enkele seconden. Twintig overweldigende minuten die me terugbrengen naar mijn opleidingsjaren in verschillende Europese steden, ondergedompeld in kamermuziek. Ik heb het gevoel dat ik een minuscuul punt word in de onmetelijkheid van een kathedraal als de Notre-Dame van Parijs waar ik, lang geleden, als beginnend luthière, eenzelfde buitengewone gewaarwording had tijdens een orgelconcert, op een zaterdagochtend. Ken is al bij het einde van de 'Gigue'. Met mijn ogen dicht, met gebogen hoofd ben ik een en al oor. Hij vertraagt, laat de G-snaar trillen. Ik kijk op. Hij werpt me een woordeloze glimlach toe, van betovering en tederheid. Die beantwoord ik met een bewonderende blik. 'Ik heb geen woorden voor zoveel schoonheid, Ken.' Hij bedankt me door te zeggen dat hij zo gelukkig is dat hij deze schat van de mensheid voor mij heeft kunnen spelen. 'Ik vertrouw je mijn Goffriller toe. Ik maak me geen zorgen meer, Hortense. Nu moet ik gaan.' Ik kus hem op zijn wang, op zijn lippen, lang. Na enkele tientallen seconden die de opgeschorte tijd van een droom lijken, laat ik hem los. Hij bedankt me verlegen voor de onvergetelijke liefdesnacht. En hij zegt: 'Toen deze Goffriller aan me uitgeleend werd, zeiden ze dat hij een bijnaam had.' Uit de zak van zijn jasje haalt hij een opschrijfboekje. Hij scheurt er een wit blaadje uit, schrijft er iets op

en reikt me het stukje papier aan. Ik kijk naar de woorden die op het blaadje staan geschreven. Tot in het diepst van mijn hart geroerd, neem ik hem in mijn armen en kus hem hartstochtelijk op zijn mond. Ik stik in mijn tranen. 'Zie je,' fluistert Ken, die zijn best doet om te glimlachen, 'het lijkt alsof ze wisten aan wie ze hem gingen uitlenen.'

Ken legt zijn rechterhand op de deurklink. Wanneer hij de deur opent, is een vreemd schouwspel te zien. Een shiba met gespitste drieboekige oren zit rechtop, terwijl drie, vier meter verderop twee donkerbruine paarden naar mijn hutje staan te kijken. Ken doet enkele stappen naar voren. Op dat moment beginnen er vogels te fluiten in het gebladerte van de bomen rond mijn kleine huisje. De hond noch de paarden lijken weg te willen gaan. 'Wat een sympathieke ontvangst,' zeg ik onwillekeurig. Ken vraagt me of ik ze al eens heb gezien. 'Het is de eerste keer dat ik ze zie. Misschien heeft je muziek ze aangetrokken?' 'Misschien zijn ze gekomen om me raad te geven... De cellist Gosbu heeft raad gekregen van een kat, een muis, een koekoek, een tanuki, een dier dat lijkt op een wasbeer...' Ik begrijp niet waar hij het over heeft. Omdat hij mijn nieuwsgierige blik ziet, legt Ken het uit: 'Ik moest denken aan een schitterend verhaal van een auteur die Kenji Miyazawa heet. Het gaat over een cellist, Gosbu. Dat is een rare naam, Gosbu...' 'Maar,' zeg ik, 'dat klinkt toch helemaal niet Japans?' 'Dat is waar, het is geen Japanse naam. Je schrijft het trouwens in katakana.' Gosbu is een onbandige, middelmatige cellist. Maar hij maakt bliksemsnelle vorderingen dankzij de raad van deze kleine dieren. Voor mij staat Gosbu voor Gauche. Kenji Miyazawa heeft hem Gosbu genoemd omdat hij het Franse woord gauche, "onbandig", in gedachten had. Hij kende Frans.' 'Maar jij bent geen onbandige cellist. Ze zijn niet gekomen om jou raad te geven, ze zijn gekomen om je hun stille bewondering te betuigen! Hier moet ik een foto van maken, van dit schouwspel!' Ik ga even mijn hutje binnen. Ik kom weer naar buiten met mijn*

* Karakters die gebruikt worden om vreemde woorden te transcriberen.

camera om mijn nek. De dieren hebben niet bewogen. Ik zet Ken op de foto met zijn publiek aan weerszijden.

Ken verwijdert zich met zware tred in de frisse, zonnige ochtendlucht. Ik blijf staan voor de deur van mijn butje totdat hij helemaal is verdwenen tussen de bomen die de smalle weg naar het dorp Shinano-Oïwake overschaduwen.

Het is 3 april 1945. Het is 08.46 uur.

Ken is alleen vertrokken, zonder zijn cello op zijn rug.

Dankwoord van de vertaler

De vertaler bedankt Bruno Boano, Bert Boon,
Mirjam Daalmans, Alain Meunier, Frank Pedus
en Emma Jacqueline Warmelink voor hun
medewerking aan deze vertaling.

Oorspronkelijke titel: *Suite inoubliable*, Akira Mizubayashi
© 2023, Editions Gallimard

© 2025 Uitgeverij TZARA / Standaard Uitgeverij nv
Franklin Rooseveltplaats 12, B-2060 en Dirk Zijlstra

www.standaarduitgeverij.be
info@standaarduitgeverij.be

Vertegenwoordiging in Nederland
New Book Collective, Utrecht
www.newbookcollective.com

Ontwerp omslag en binnenwerk: Herman Houbrechts
Opmaak binnenwerk: www.intertext.be
Auteursfoto: Francesca Mantovani © Editions Gallimard

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden
verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd
gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige
wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën,
opnamen of op welke wijze ook, zonder voorafgaande
schriftelijke toestemming van de uitgever.

Niets uit dit boek mag op enigerlei wijze worden gebruikt of
gereproduceerd voor het trainen van kunstmatige-
intelligentietechnologieën of -systemen. Dit werk mag niet
gebruikt worden voor tekst- en datamining (artikel 4, lid 3
Richtlijn (EU) 2019/790).

ISBN 978 90 223 4108 7
D/2025/0034/328
NUR 302